VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2017–2020

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 21.4.2016

Taloudelliset näkymät

- Suomen kansantalous kasvoi viime vuonna 0,5 % kolmen taantumavuoden jälkeen. Kasvun lähteinä olivat alkuvuonna vienti ja kulutus ja loppuvuonna investoinnit.
- Kuluvalle vuodelle kasvua on ennustettu 0,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuosien 2017 ja 2018 kasvuksi ennustetaan 1,2 % (mahd. yhteiskuntasopimuksen vaikutuksia ei huomioitu). Kasvun taustalla etupäässä investointien suotuisa kehitys ja yksityinen kulutus.
- Suomen taloustilanne pysyy kuitenkin heikkona lähivuosina.
- Maailmantalouden ja kaupan kasvunäkymät ovat vaatimattomat.
  - Kiinan talouskasvu hidastuu entisestään ja Venäjän talous supistuu.
  - Suomen tärkeiden kauppakumppaneiden talouksien ennustetaan kehittyvän kuitenkin varsin suotuisasti.
- Työmarkkinoille ei ennusteta merkittävää parannusta, työttömyysaste laskee 9 %:iin v. 2017
- Kuluttajahintojen nousu kiihtyy 1,3 prosenttiin v. 2017.
- Kotimaiset riskit liittyvät reaalitalouden kehitykseen ja työmarkkinoihin.
  - Suomen kilpailukyky on edelleen kilpailijamaita heikompi ja markkinaosuuksien menettäminen jatkuu

Taloudelliset näkymät

Kansantalouden kehitys						
ennuste, huhtikuu 2016						
	2013	**2014**	**2015**	**2016***	**2017***	**2018***
Bruttokansantuote, käyvin hinnoin, mrd. euroa	203	205	207	211	215	221
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	-0,8	-0,7	0,5	0,9	1,2	1,2
Työttömyysaste, %	8,2	8,7	9,4	9,3	9,0	8,7
Työllisyysaste, %	68,5	68,3	68,3	68,1	68,4	68,8
Kuluttajahintaindeksi, %	1,5	1,0	-0,2	0,3	1,3	1,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10v.), %	1,9	1,4	0,7	0,6	1,1	1,6

Julkinen talous						
Keskeisiä ennusteluvut						
	2013	**2014**	**2015**	**2016***	**2017***	**2018***
Verot ja sosiaaliturvamaksu, % BKT:sta	43,7	43,9	44,5	44,6	44,3	44,1
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	57,5	58,1	58,3	58,2	57,7	57,0
Nettoluotonanto, % BKT:sta	-2,6	-3,2	-2,7	-2,6	-2,3	-1,9
valtionhallinto	-3,7	-3,8	-3,1	-2,9	-2,8	-2,3
paikallishallinto	-0,7	-0,8	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6
työeläkelaitokset	1,8	1,7	1,4	1,3	1,2	1,0
muut sosiaaliturvarahastot	0,0	-0,3	-0,4	-0,2	-2,2	-1,9
Julkisyhteisöjen velka, % BKT:sta	55,4	59,3	63,1	65,0	66,8	67,5
Valtionvelka, % BKT:sta	44,1	46,3	48,2	50,0	51,7	52,6

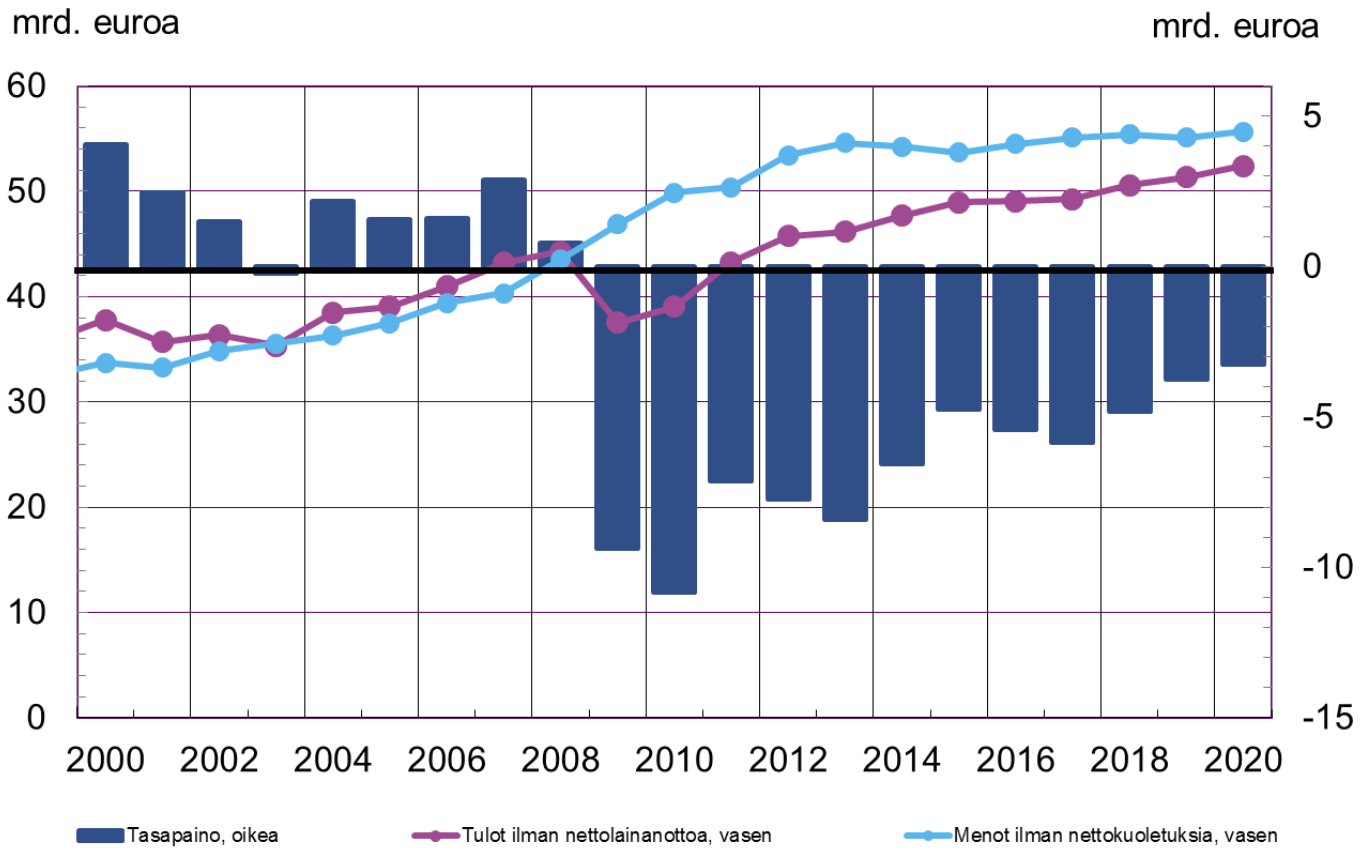
Muutoksia tuloarvioissa

- Kehyskaudella budjettitalouden tulot kasvavat n. 1½ % / vuosi.
- Verotulojen kasvu n. 2 % / vuosi.
- Budjettitalouden tulojen muutokset suhteessa syksyn 2015 JTS:ään:
  - n. -100 milj. € (v. 2017), -240 milj. € (v. 2018), -320 milj. € (v. 2019).
  - Tuloarviota alentaa hallituksen päätös makeisten ja jäätelön veron poistamisesta (-109 milj. euroa) sekä makrotalousennusteen heikkeneminen (ml. korko-oletusten aleneminen).
  - Makeisten ja jäätelön veron poistamisen verotuloja vähentävän vaikutuksen kattamiseksi liikenteen polttonesteiden veroja korotetaan.

Muutoksia menoarvioissa

- Budjettitalouden menot n. 50-250 milj. euroa korkeammalla tasolla kuin syksyn JTS:ssä
  - Turvapaikanhakijamenot lisäävät menoja noin 0,4 mrd. euroa/vuodessa
  - Korkomenot alentuneet n. 0,3 mrd. euroa/vuodessa
  - Uudet sopeutustoimet alentavat menoja noin 0,2 mrd. euroa/vuodessa
- Hallinnonalojen menot alenevat reaalisesti kehyskaudella 2017—2020 keskimäärin 0,7 % vuosittain.
- Nimellisesti hallinnonalojen menot kasvavat vuosittain noin 0,5 %.
- Kehysmenot n. 44,4 mrd. euroa v. 2017 alentuen 43,4 mrd. euroon v. 2020 hallituksen säästöpäätösten seurauksena.
- Kehyksen ulkopuoliset menot n. 10,5 mrd. euron tasolla kehyskaudella.
- Turvapaikanhakijamääräarvioon liittyvän epävarmuuden takia on kehyksessä lisäksi 150 milj. euron varaus v. 2017—2019

Valtion budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

Alijäämä:

2015 (TP): -4,7 mrd. euroa

2016 (LTA1): -5,4 mrd. euroa

2017: -5,8 mrd. euroa

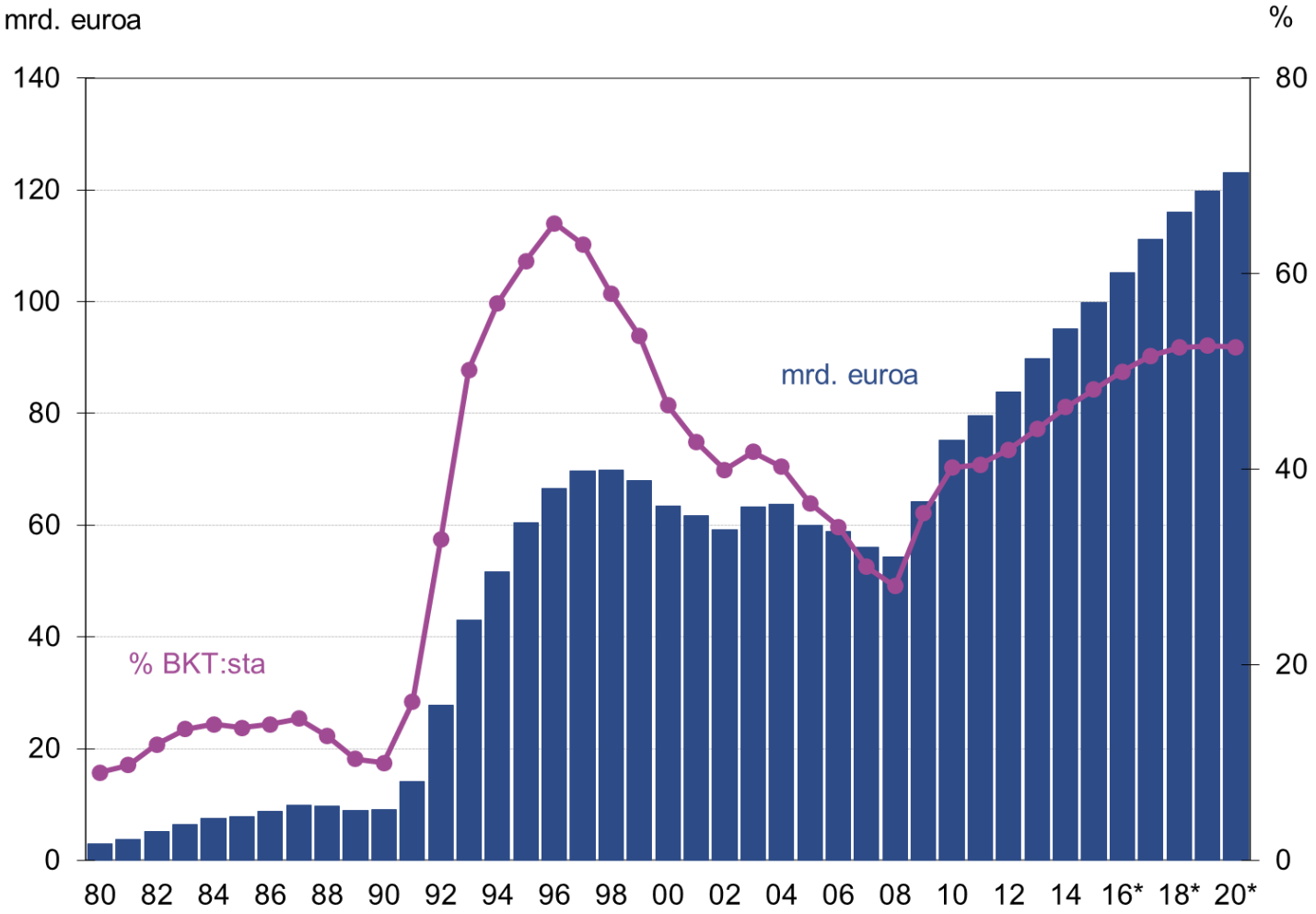
2018: -4,8 mrd. euroa

2019: -3,8 mrd. euroa

2020: -3,3 mrd. euroa

Lähde: Valtiovarainministeriö 14.4.2016

Valtionvelan kehitys vuosina 1980-2020

Lähde: Valtionvarainministeriö 14.4.2016

Julkisen talouden sopeutus ja uudet päätökset

JTS 2017-2020 sopeutuspäätöksiä

- Lisäsäästöpäätöksiä 310 milj. euroa v. 2017 julkisessa taloudessa nousten 370 milj. euroon v. 2019 ns. 4 mrd. euron listan täyttämiseksi
  - Indeksisidotut menot 195 milj. euroa/v , OKM:n hallinnonalan säästöt n. 37 milj. euroa kuitenkin palautetaan
  - Kuntien vähimmäismaksurajat tai esim. kiinteistöveron alarajan nosto130 milj. euroa/v , päätetään kevään 2017 kehysriihessä
  - Perusväylänpito 25 milj. euroa v. 2018 nousten 35 milj. euroon 2019
  - Varsinainen kehitysyhteistyö 25 milj. euroa vuodesta 2018
  - Sairauspäivärahojen tulorajojen alennus 22 milj. euroa/v

  - Lisäksi päätettiin opintotukiuudistuksen toteuttamistavasta. Pitkän aikavälin säästövaikutus on 122 milj. euroa, eli pienempi kuin HO:ssa. Uudistuksen menoja vähentävä vaikutus kehyskaudella suurempi kuin HO liitteessä 6. HO:ssa uudistukselle asetettua säästötavoitetta kiristetään vuosittain 7,5 milj. eurolla ja loppu opintotukiuudistuksen HO:n ylittävästä laskennallisesta säästöstä, yht. 105 milj. euroa, kohdennetaan korkeakouluopetuksen digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen sekä nuorten tutkijoiden tieteen edistämisen tukemiseen v. 2017-2018.

JTS 2017-2020 merkittävimmät menolisäykset

- Käynnistetään 7 uutta liikennehanketta johon kohdistetaan yhteensä 764 milj. euroa.
- Takuueläkkeen korotus 10 milj. euroa vuonna 2018
- Biopankki, genomikeskus ja syöpäkeskus kohdistetaan yhteensä 5,8 / 6,7 / 3 / 1,5 milj. euroa vuosittain
- Maatalouden tulo- ja kannattavuuskehityksen turvaamiseen 27 milj. e. vuonna 2017 ja 7 milj. e vuonna 2018
- Vankilaverkon ylläpitoon ja Risen toimintakyvyn turvaamiseen 4 / 9 / 12 / 10 milj. euroa

Turvapaikanhakijatilanteesta aiheutuvat kustannukset

Oletuksia:

- Kehystilanne perustuu SM:n laatimiin yhtenäisiin oletuksiin kehyskaudelle. Vuonna 2015 saapui 32 400 turvapaikanhakijaa, kehyskaudella oletetaan tulevan 10 000 hakijaa vuosittain.
- Hakijoista 35% saa myönteisen päätöksen.
- Perheenyhdistämisen oletukset: jokaiselta turvapaikan saaneelta hakee keskimäärin 3 perheenjäsentä perheenyhdistämistä. Päätöksistä on aluksi 50%, myöhemmin kriteerien kiristyessä 40% myönteisiä.
- Laskentaoletuksena, että turvapaikan saaneet eivät työllisty vielä kehyskaudella.

Turvapaikanhakijoista aiheutuvat lisämenot JTS 2017-2020, milj. euroa

	2017	2018	2019	2020
UM	6,8	0	0	0
OM	5,9	3,4	-0,3	-2,8
SM	33,1	14,7	8,1	5,6
VM	0,3	0,2	0,1	0,1
OKM	92,3	80,6	51,9	36,0
TEM	97,4	102,9	52,7	-27,0
STM	172,8	229,5	286,7	330,9
yhteensä	**408,6**	**431,2**	**399,3**	**342,8**
- josta kehykseen kuuluvia	245,9	220,2	136,0	38,1

- Lisäksi v. 2017-2019 kehysvaraus 150 milj. euroa

Turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot JTS 2017-2020 (2)

- Isoimpia lisäyksiä verrattuna syksyn kehykseen:
  - Työmarkkinatuki +112 me v. 2017/ +189 me v. 2020
  - Asumistuki +51 me v. 2017/ +91 me v. 2020
  - Perusopetuksen valmistava opetus +56 me v. 2017/ +5 me v. 2020
- Lisäyksiä kotouttamismenoihin:
  - Kotoutumiskoulutus +47/ +30/ +10/ +5 me v. 2017-2020
  - Kuntakorvaukset kotouttamisesta +49/ +71/ +41/ -33 me v. 2017-2020 (syksyn JTS:ssä jo 110-216 me lisäykset)
  - ELY-keskukset +0,36 me/v
  - TE-toimistot +1,34 me/v
  - Ammatillinen koulutus +21 me/v
  - Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus +9/ +15/ +8/+8 me

Työttömyysetuuksien käyttö aktiivitoimenpiteisiin

Työttömyysetuuksien käyttö aktiivitoimenpiteisiin

- Palkkatuki ja starttiraha rahoitetaan enintään peruspäivärahan suuruisena kehyksen ulkopuolelta
  - Työttömyysetuusmäärärahoista
    - Siirretään 151 milj. € 2017 ja 143 milj. € 2018 STM:n työmarkkinatukimenoihin
  - Vuosina 2017 ja 2018
  - Vuoden 2016 TAE:n mukaan palkkatuetun työn määräraha on 241 milj. euroa ja starttirahan määräraha 27 milj. euroa

- Omaehtoisen opiskelun kulukorvaus poistetaan
  - Säästövaikutus kokonaisuudessaan noin 47 milj. euroa
  - Käytetään osin (22 milj. € 2017 ja 30 milj. € 2018) palkkatuen ja starttirahan rahoitukseen

Konkreettiset tavoitteet

- Palkkatuki ja starttiraha
  - Tuoda joustoa
    - Määrärahojen loppuminen kesken vuotta
  - Pelko kustannusten noususta
    - Uudistus määräaikainen
    - Vuorotteluvapaasijaisen palkkakustannuksiin ei palkkatukea
      - Vältetään ”kaksinkertainen” tuki
    - Palkkatukeen asetetaan katto
    - Parannetaan kohdentuvuutta
      - Otetaan käyttöön työttömyyden pitkittymistä ennakoiva profilointityökalu
    - Vähennetään kolmannen sektorin volyymiä